

Bruxelles, 7.10.2020
COM(2020) 620 final

ANNEX 1

ANEXĂ

la

COMUNICAREA COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN ȘI CONSILIU

**O Uniune a egalității:
Cadrul strategic al UE pentru egalitatea, incluziunea și participarea romilor**

{SWD(2020) 530 final}

Anexa 1: Orientări pentru planificarea și punerea în aplicare a cadrelor strategice naționale privind romii

COMBATEREA ATITUDINILOR NEGATIVE FAȚĂ DE ROMI

Datorită activității Alianței împotriva atitudinilor negative față de romi, a Parlamentului European și a Consiliului Europei¹, s-a ajuns la un consens cu privire la faptul că atitudinile negative față de romi (o formă specifică de rasism împotriva romilor) contribuie la excluziunea persistentă a acestora. Având în vedere că atitudinile negative față de romi și excluziunea formează un cerc vicios, acestea ar trebui abordate împreună. Combaterea discriminării și a atitudinilor negative față de romi va contribui la succesul măsurilor de incluziune, care, la rândul lor, vor favoriza o mai mare deschidere și acceptare în societate. Combaterea atitudinilor negative față de romi și promovarea diversității și a incluziunii necesită participarea întregii societăți, a comunităților rome și a celor de alte etnii în egală măsură. Aceasta presupune consolidarea capacității de acțiune a romilor și combaterea atitudinilor și a comportamentelor generale (inclusiv a celor instituționale). Organismele de promovare a egalității ar putea fi parteneri privilegiați ai punctelor de contact naționale pentru romi în ceea ce privește stabilirea unor standarde de punere în aplicare și încurajarea acordării unei atenții sporite combaterii discriminării în cadrul strategiilor.

Cadrele strategice naționale privind romii ar trebui:

- **să acorde o atenție specială combaterii atitudinilor negative față de romi, astfel încât:**
 - 1) să se recunoască atitudinile negative față de romi și responsabilitatea care ne revine de a lupta împotriva acestora;
 - 2) să se recunoască dimensiunile istorice ale atitudinilor negative față de romi, în special ale Holocaustului romilor; să se ia măsuri de sensibilizare cu privire la istoria romilor și să se promoveze reconcilierea;
 - 3) să se ia măsuri de sensibilizare cu privire la avantajele reciproce ale diversității și ale incluziunii; să se elaboreze discursuri pozitive; să se promoveze modele de urmat; să se sprijine întâlnirile intercomunitare și învățarea interculturală pentru a combate stereotipurile și dezinformarea cu privire la romi în educație, mass-media, artă, cultură și istorie;
 - 4) să se combată discriminarea ca manifestare a atitudinilor negative față de romi;
 - 5) să se combată discursurile de incitare la ură și infracțiunile motivate de ură ca manifestări ale atitudinilor negative față de romi și să se încurajeze raportarea infracțiunilor, a hărțuirii și a violenței motivate de prejudecăți;
 - 6) să se promoveze accesul la justiție pentru victimele atitudinilor negative față de romi și ale discriminării;
 - 7) să se ia măsuri de sensibilizare a romilor cu privire la drepturile lor și
 - 8) să se elimine și să se prevină discriminarea sistemică/instituțională/structurală² cu care se confruntă romii;
- **să prevină și să combată atitudinile negative față de romi ca prioritate**

¹ [Antigypsyism – a reference paper \(„Atitudini negative față de romi – un document de referință”\)](#), Berlin/Budapesta, 2017; [Rezoluția Parlamentului European din 15 aprilie 2015 referitoare la Ziua internațională a romilor – atitudini antițigănești în Europa și recunoașterea de către UE a Zilei de comemorare a genocidului împotriva romilor în al Doilea Război Mondial](#); [Raportul Parlamentului European referitor la aspecte legate de drepturile fundamentale în ceea ce privește integrarea romilor în UE: combaterea atitudinilor negative față de romi \(2017/2038 \(INI\)\)](#); [Rezoluția Parlamentului European din 12 februarie 2019 referitoare la necesitatea de a consolida cadrul strategic al UE pentru strategiile naționale de integrare a romilor post-2020 și de a intensifica lupta împotriva atitudinilor negative față de romi](#); [Recomandarea de politică generală nr. 13 a ECRI 2012 privind combaterea anti-țigănistului și discriminării împotriva romilor](#); [Consiliul Europei, Declarația Comitetului de Miniștri privind proliferarea în Europa a atitudinilor negative și a violenței rasiste îndreptate împotriva romilor](#).

² Discriminarea sistemică rezultă din inegalitățile care fac parte integrantă din legislație, politici și practici. Adesea, acest fenomen nu este intenționat, ci este cauzat de o serie de factori instituționali implicați în formularea, punerea în aplicare și revizuirea legislației, a politicilor și a practicilor. A se vedea [Roma and traveller inclusion: towards a new EU framework, learning from the work of equality bodies \(„Incluziunea romilor și a nomazilor: către un nou cadru al UE, învățăminte desprinse din activitatea desfășurată de organismele de promovare a egalității”\)](#).

transversală/orizontală în toate domeniile de politică sectorială, astfel încât:

- 1) să se combată segregarea, intimidarea și hărțuirea în sistemul de învățământ; să se sensibilizeze corpul didactic;
- 2) să se combată discriminarea în ceea ce privește (accesul la) locurile de muncă și să se sensibilizeze angajatorii;
- 3) să se combată discriminarea în ceea ce privește accesul la asistență medicală; să se elimine serviciile paralele, segregate; să se prevină încălcarea drepturilor omului (de exemplu, avortul forțat și sterilizarea forțată); să se sensibilizeze cadrele medico-sanitare;
- 4) să se combată segregarea spațială; să se prevină evacuările forțate fără a se asigura o altă locuință; să se sensibilizeze autoritățile și
- 5) să se colecteze periodic date privind egalitatea (date privind experiențele de discriminare; date furnizate de organisme de promovare a egalității privind incidente de discriminare).

COMBATerea SĂRĂCIEI MULTIGENERAȚIONALE

(acordându-se o atenție specială protecției copilului și unei mai bune utilizări a fondurilor UE)

Combaterea sărăciei și a excluziunii multigeneraționale este esențială pentru a îmbunătăți situația romilor marginalizați. Excluziunea și discriminarea în ceea ce privește accesul la educație, la locuri de muncă, la asistență medicală și la locuințe afectează dezvoltarea copiilor și se pot transmite și generației viitoare, copiii acestora suferind la rândul lor din cauza excluziunii și a discriminării. Cercul vicios al excluziunii și al discriminării va continua, dacă nu va exista o intervenție semnificativă, care să abordeze în mod cuprinzător dinamica principalelor cauze și să ofere un viitor mai bun următoarei generații. În acest scop, este necesar **să se acorde o atenție specială copiilor** și eforturile trebuie să fie susținute în timp.

Cadrele strategice naționale privind romii ar trebui:

- să mobilizeze expertiza relevantă la toate nivelurile de guvernare pentru a se formula măsuri de protecție a copilului; să aloce resurse adecvate pentru educația și îngrijirea copiilor preșcolari, precum și pentru educație (de exemplu, burse de studii, mentorat, sprijin în afara orelor de școală), alimentație, dezvoltare personală și activități cu participarea familiilor;
- să încurajeze participarea la educația și îngrijirea copiilor preșcolari;
- să protejeze femeile, copiii și tinerii prin strategii de combatere a unor infracțiuni cum ar fi traficul de persoane, care să includă toate formele de exploatare relevante (exploatare sexuală, exploatare prin muncă, cerșetorie forțată și exploatarea activităților infracționale în scopul încheierii de căsătorii fictive forțate și abuzive) și să le permită accesul la asistență, sprijin și protecție;
- să îmbunătățească accesul persoanelor cu handicap și al copiilor lipsiți de îngrijire părintească la serviciile axate pe integrarea în cadrul comunității și la serviciile de îngrijire de tip familial; să consolideze măsurile de prevenire a instituționalizării prin sprijinirea familiilor aflate în situații precare și a persoanelor cu handicap;
- să asigure durabilitatea pe termen lung a măsurilor de sprijin pentru copii și familiile acestora, astfel încât să se îmbunătățească situația generației următoare;
- să asigure planificarea sprijinului financiar și a investițiilor pe baza unei analize precise a cauzelor profunde ale marginalizării (excluziune și discriminare de natură socioeconomică); să colecteze date mai detaliate prin intermediul unor evaluări și analize sistematice ale tipurilor de intervenții la nivel național, regional și local care (nu) dau rezultate și motivele reușitei sau ale nereușitei acestora, pentru a înțelege mai bine obstacolele din calea incluziunii; să implice toate părțile interesate (autorități locale, societatea civilă, părțile interesate de etnie romă/de alte etnii cu posibile opinii divergente) în activitatea de analiză;
- să analizeze utilizarea fondurilor UE în cooperare cu autoritățile de management – dacă din rapoartele de monitorizare reiese că fondurile nu au fost utilizate în mod eficace pentru îndeplinirea obiectivelor de incluziune, să colaboreze cu autoritățile locale/de management și cu părțile interesate pentru a înțelege motivele și să abordeze eventualele obstacole identificate și

- să stabilească legături strânse între punctele de contact naționale pentru romi și autoritățile responsabile cu monitorizarea fondurilor UE; să se asigure că fondurile UE destinate romilor sunt utilizate pentru a le oferi acestora oportunități reale de participare și că au un impact real asupra vieții lor de zi cu zi și că nu sunt folosite în alte scopuri.

PROMOVAREA PARTICIPĂRII ROMILOR

Participarea romilor la agenda afacerilor publice reprezintă o condiție prealabilă a egalității și incluziunii și un factor care le favorizează, promovând totodată o guvernare democratică și eficientă. Participarea romilor și consolidarea capacității lor de acțiune le vor permite să își facă auzită vocea și să adopte noi modalități de a-și susține dezideratele. Incluziunea este un vector al acțiunii și al participării cetățenilor. Participarea și consolidarea capacității de acțiune sunt principii și procese care permit îmbunătățirea condițiilor de trai și ale perspectivelor în viață ale cetățenilor. Sprijinirea unei participări constructive a romilor la elaborarea politicilor la nivel local, la nivel național și la nivelul UE este o condiție prealabilă pentru combaterea excluziunii. Organizațiile societății civile conduse de romi și cele pro-rome sunt actori deosebit de importanți. Atunci când coordonează elaborarea cadrelor naționale strategice, punctele de contact naționale pentru romi sunt încurajate să promoveze modele participative, de exemplu prin facilitarea grupurilor de lucru tematice care să efectueze evaluări ale nevoilor și care să definească priorități, ținte, acțiuni în domenii-cheie, reunind actori naționali, regionali, locali și neguvernamentali și asigurând participarea romilor. Aceste modele și structuri ar putea fi utilizate ulterior pentru monitorizarea și evaluarea punerii în aplicare.

Cadrele strategice naționale privind romii ar trebui:

- să stabilească elementele minime obligatorii și canalele de participare a romilor la elaborarea, punerea în aplicare și monitorizarea politicilor, precum și la programarea fondurilor UE, inclusiv prin protocoale scrise de participare în care să se definească mandatul (sfera și natura participării), componența (principiile de selecție a membrilor), metodele de lucru și rezultatele preconizate ale organismelor de consultare și de participare, în vederea asigurării unei cooperări eficiente, a unui climat de încredere și a asumării responsabilității³;
- să creeze oportunități pentru consolidarea capacității de acțiune a comunităților rome la nivel local, cu scopul de a permite asumarea responsabilității de către comunitate și luarea de măsuri care să vizeze în mod explicit realizarea unei schimbări sociale și politice. Mobilizarea comunităților ar trebui privită ca un proces participativ și favorabil incluziunii deliberat, care să implice populația romă, precum și autoritățile și organizațiile locale;
- să se asigure că romii sunt reprezentați în întreaga lor diversitate (inclusiv proprii resortisanți și resortisanții străini, persoanele marginalizate și cele integrate, femeile, copiii și tinerii) în procesele de decizie politică și de consultare;
- să îmbunătățească acțiunile la nivel local prin implicarea unui număr mai mare de profesioniști romi care să acționeze ca mediatori și să contribuie la depășirea lipsei persistente de încredere dintre romi și comunitățile majoritare;
- să promoveze, în cadrul societății civile, cooperarea între organizațiile a căror activitate îi vizează pe romi și organizațiile generale, în special organizațiile a căror activitate se axează pe drepturile copiilor, ale tinerilor și ale femeilor;
- să utilizeze fonduri ale UE și alte tipuri de fonduri pentru a oferi cu regularitate sprijin pentru consolidarea capacităților (în ceea ce privește analiza situației în materie de egalitate, de participare etc.), în special pentru consolidarea capacităților cetățenilor și ale societății civile de la nivel local, și
- *în țările cu o populație de etnie romă semnificativă:*
 - să promoveze acțiuni pozitive pentru a spori gradul de participare a romilor în administrația națională și în cea locală în domeniile egalității și incluziunii, cercetării etc. și
 - să aibă în vedere instituirea unor organizații-umbrelă naționale ale romilor care să fie consultate și care să participe la discuțiile în materie de politici. Acestea ar trebui să primească granturi instituționale de bază din partea guvernelor naționale sau fonduri periodice de sprijin din partea societății civile.

³ Violetta Zentai, Georgeta Munteanu și Simona Torotcoi, [The quality of participation in a post-2020 EU initiative for Roma equality and inclusion \(„Calitatea participării la o inițiativă a UE pentru egalitatea și incluziunea romilor post-2020”\)](#), rapoarte de expertiză bazate pe aspecte prospective ale evaluării cadrului UE pentru strategiile naționale de integrare a romilor, 2020, p. 41, 59-60.

REFLECTAREA DIVERSITĂȚII

Este esențial să se recunoască diversitatea romilor și a comunităților rome în procesul de elaborare a cadrelor strategice naționale. Cadrul strategic al UE pentru romi promovează consolidarea capacității de acțiune a femeilor, a tinerilor și a copiilor de etnie romă (precum și cea a romilor cu handicap, a romilor în vârstă, a romilor LGBTI+ și a cetățenilor mobili ai UE) pentru a depăși disparitățile socioeconomice, pentru a-și exercita pe deplin drepturile, pentru a-și realiza potențialul și pentru a fi agenți activi ai schimbării.

Cadrele strategice naționale privind romii ar trebui:

- să evalueze nevoile și situația tuturor romilor (inclusiv cele ale romilor care nu sunt resortisanți proprii, ale romilor care sunt resortisanți ai unor țări terțe și ale romilor apatrizi);
- să abordeze discriminarea multiplă și intersecționalitatea, care agravează excluziunea;
- să vizeze grupurile de romi cele mai marginalizate, prevăzând pentru acestea măsuri de incluziune și de combatere a sărăciei (fără a exclude alte grupuri aflate într-o situație similară), să prevadă măsuri de participare destinate tuturor romilor și să prevadă măsuri de promovare a participării destinate deopotrivă romilor și restului populației, care să prevină și să combată atitudinile negative față de romi și discriminarea;
- să stabilească obiective și măsuri specifice pentru femeile, copiii și tinerii de etnie romă, pentru romii cu handicap, pentru romii în vârstă, pentru cetățenii mobili ai UE, pentru romii apatrizi și pentru romii din țările terțe (după caz), precum și să defalcheze indicatorii în funcție de sex și vârstă;
- să abordeze dimensiunea de gen în toate domeniile, în special în domeniile educației, ocupării forței de muncă, asistenței medicale, sprijinului acordat copiilor și combaterii discriminării (multiple), inclusiv a violenței (domestice) și a exploatării; să promoveze participarea și să se asigure că măsurile iau în considerare dimensiunea de gen;
- să sprijine accesul femeilor rome la justiție pentru a preveni/a combate violența domestică și alte încălcări ale drepturilor omului;
- să recurgă la cooperarea transnațională pentru a aborda cu mai multă eficacitate provocările și oportunitățile care decurg din mobilitatea transnațională a romilor, asigurând accesul la educație, la locuri de muncă, la locuințe, la asistență medicală și la alte servicii sociale și
- să pună capăt apatridiei în rândul romilor, prin asigurarea înregistrării universale a nașterii și a accesului la documente de identitate, a procedurilor formale de stabilire a statutului de apatrid și a accesului universal la servicii.

ÎMBINAREA ABORDĂRILOR GENERALE CU CELE SPECIFICE

În timp ce discriminarea și excluziunea romilor justifică o abordare continuă specifică, direcționarea măsurilor are drept obiectiv promovarea incluziunii și a egalității efective a romilor în toate sferele vieții. Realizarea acestui obiectiv presupune o reformă favorabilă incluziunii a politicilor generale, ceea ce necesită îmbinarea inteligentă a abordărilor specifice cu cele generale. Politicile specifice ar trebui să fie temporare și să contribuie la atenuarea dezavantajelor suplimentare întâmpinate de romi și a discriminării cu care se confruntă aceștia. Ar trebui să se efectueze o direcționare explicită (însă nu neapărat bazată pe originea etnică), dar nu exclusivă, adică fără a exclude restul populației aflate în aceeași situație.

Cadrele strategice naționale privind romii ar trebui:

- să precizeze modul în care măsurile direcționate specifice (garanții) abordează barierele care îi împiedică pe romi să aibă acces la politicile generale și să beneficieze de acestea și modul în care politicile publice devin mai favorabile incluziunii romilor;
- să promoveze accesul romilor la drepturi și la servicii generale datorită unui sprijin specific suplimentar, dar fără a se crea structuri paralele permanente;
- să direcționeze intervențiile la nivel teritorial pentru a se asigura faptul că acestea țin seama de condițiile locale; să îmbine acțiunile orientate către aspecte teritoriale cu acțiuni orientate către aspecte sociale în cadrul unor intervenții ample (de exemplu, pentru a combate sărăcia extremă) și să se asigure că romii beneficiază efectiv de acestea;
- *în țările cu o populație de etnie romă semnificativă:*
 - să supună principalele măsuri de politică generală unei verificări/unui audit pentru a evalua impactul acestora asupra egalității și incluziunii romilor;
 - să stabilească modul în care fondurile UE vor fi utilizate pentru o reformă favorabilă incluziunii a politicilor generale (de exemplu, desegregarea în domeniul educației sau al locuințelor) și pentru acțiuni specifice și
 - să stabilească modalități de luare în considerare a egalității, a incluziunii și a participării romilor la nivelurile local și regional.

EXTINDEREA MĂSURILOR DE PREVENIRE/ATENUARE A IMPACTULUI DISPROPORȚIONAT AL CRIZELOR ASUPRA ROMILOR

Toate provocările majore cu care se confruntă UE în prezent (inclusiv pandemia de COVID-19, schimbările climatice, tranziția verde și cea digitală) au o dimensiune referitoare la egalitatea și incluziunea romilor. Ar trebui să se acorde o atenție deosebită asigurării faptului că grupurile discriminate și marginalizate, în special din rândul romilor, nu sunt nevoite să suporte o parte disproporționată a poverii generate de crize și de tranziții și că răspunsurile de urgență și strategiile de creștere pe termen mai lung implică un sprijin suplimentar specific pentru incluziunea acestor grupuri. Ar trebui să se desprindă învățăminte în urma pandemiei de COVID-19, care a afectat în mod disproporționat comunitățile rome marginalizate, acestea resimțind mult mai puternic efectele pe termen scurt asupra sănătății și efectele economice pe termen mediu/lung. Cadrele strategice naționale privind romii ar trebui să contribuie la atenuarea efectelor crizei generate de pandemia de COVID-19 și să ne pregătească să facem față mai bine unor astfel de situații în viitor.

Cadrele strategice naționale privind romii ar trebui:

- să planifice un proces eficace de colectare a datelor și monitorizare a efectelor socioeconomice (în funcție de vârstă, sex și nevoi medicale) pentru a se asigura instituirea unor măsuri de politică eficace și adaptate de răspuns la pandemiile existente/viitoare;
- să țină seama de nevoile pe termen scurt, mediu și lung și să implice părțile interesate în elaborarea și punerea în aplicare a măsurilor;
- să sprijine eforturile depuse de autoritățile locale pentru a răspunde celor mai urgente nevoi ale comunităților rome (de exemplu, accesul la adăpost, inclusiv la alimente și la apă, accesul la servicii medicale gratuite și la sprijin financiar pentru familiile rome în situații economice precare);
- să acorde prioritate eforturilor de combatere a inegalităților structurale și a lipsei de acces a comunităților rome la serviciile și la infrastructurile de bază;
- să se asigure că măsurile și/sau acțiunile care utilizează fonduri ale UE și fonduri naționale sunt în beneficiul și răspund nevoilor celor mai marginalizate și defavorizate comunități;
- să promoveze accesul romilor la apă potabilă sigură și curată⁴;
- să îmbunătățească accesul la servicii de salubritate și să asigure continuitatea serviciilor de utilități de bază în caz de pandemie;
- să promoveze educația în materie de sănătate în rândul populației rome;
- să promoveze difuzarea unor informații precise, clare și bazate pe date concrete și campaniile de sensibilizare, ca instrumente eficace de combatere a discriminării și a xenofobiei;
- să asigure monitorizarea periodică a condițiilor de mediu și a riscurilor care afectează în mod specific comunitățile rome defavorizate și să ia măsuri de remediere a condițiilor periculoase sau de igienă precară și
- să promoveze coerența între măsurile de urgență și cele de redresare și să acorde un loc central unor inițiative cum ar fi Pactul verde, digitalizarea, Pilonul european al drepturilor sociale, obiectivele de dezvoltare durabilă, semestrul european, precum și strategiile, programele și reformele generale.

⁴ [Directiva privind apa potabilă](#) [considerentul 31; articolul (16)] prevede obligația statelor membre de a ține seama de situația specifică a culturilor minoritare, cum ar fi romii și nomazii, stabiliți sau nu, prin luarea măsurilor necesare pentru îmbunătățirea accesului acestora la apa destinată consumului uman.

ASIGURAREA INCLUZIUNII DIGITALE

În condițiile în care pandemia de COVID-19 a impus închiderea școlilor, a campusurilor și a birourilor, internetul a fost soluția salvatoare. Trecerea în masă la educația online și la telemedicină etc. a plecat de la premisa că toți cetățenii au acces la internet. Cu toate acestea, criza a evidențiat [disparități la nivel mondial](#) alarmante în ceea ce privește învățarea online și la distanță. Romii locuiesc adesea în zone rurale, care sunt încă în urmă în ceea ce privește accesul la infrastructurile de bandă largă de mare viteză. Pentru romii marginalizați care au un acces limitat sau nu au deloc acces la echipamente informatice sau la alfabetizarea digitală, criza a scos în evidență inegalități structurale profunde, ceea ce înseamnă că în cazul copiilor romi există riscul de a avea performanțe slabe și de a rămâne în urmă în activitatea lor școlară, iar în cazul adulților – de a nu avea acces la informații în timp real și la oportunități de angajare. Este necesar să se abordeze provocările subiacente legate de inegalitate, discriminare și excluziune în era digitală, astfel încât nimeni să nu fie lăsat în urmă. Implementarea cu succes a tehnologiilor digitale, precum și reziliența și echitatea socială a Europei depind de accesul cetățenilor la infrastructura, la echipamentele și la competențele digitale necesare.

Cadrele strategice naționale privind romii ar trebui:

- să combată excluziunea digitală a romilor prin asigurarea accesului la tehnologiile digitale, în special accesul la învățământul online și la distanță și sprijinirea acestuia în cazul în care instituțiile de învățământ și formare se închid, așa cum s-a întâmplat în timpul pandemiei de COVID-19;
- să încurajeze sinergiile cu alte inițiative în materie de politică (în special cele referitoare la serviciile publice online, la serviciile de e-Guvernare și la serviciile comerciale online), pentru a îmbunătăți ușurința în utilizarea serviciilor publice și pentru a promova o e-Guvernare favorabilă incluziunii, cu ajutorul unor măsuri specifice care să le permită romilor să poată beneficia de serviciile publice și să aibă acces la conexiunea la internet, acordând o atenție specială zonelor rurale;
- să stimuleze dezvoltarea aptitudinilor și a competențelor digitale⁵ în rândul romilor prin:
 - 1) îmbunătățirea accesului la echipamente digitale și la conexiuni de rețea (de exemplu, puncte publice de acces la internet în zonele defavorizate);
 - 2) promovarea aptitudinilor și a competențelor digitale de bază dintr-o perspectivă de învățare pe tot parcursul vieții și oferirea de cursuri de formare corespunzătoare;
 - 3) îmbunătățirea calității utilizării de către romi a societății informaționale și îmbunătățirea participării acestora la societatea informațională și
 - 4) promovarea raportării practicilor discriminatorii online în ceea ce privește accesul la servicii și utilizarea acestora;
 - 5) ancorarea inițiativelor privind alfabetizarea digitală în contextele socioeconomice locale, adaptându-le la nevoile și condițiile specifice ale comunităților romi;
 - 6) încurajarea și sprijinirea inițiativelor privind alfabetizarea digitală⁶ care:
 - stimulează motivația de a utiliza internetul și sensibilizarea cu privire la utilizarea internetului;
 - au prețuri accesibile și sunt durabile;
 - au conținuturi și moduri de transmitere adaptate pentru romi (noi metode de predare, învățarea informală etc.) și
 - au prețuri accesibile și sunt ușor de utilizat;
- să încurajeze utilizarea soluțiilor digitale în ceea ce privește asistența medicală, atât în cazul

⁵ [Cadru competențelor digitale pentru cetățeni](#) identifică cinci componente ale competenței digitale: alfabetizarea în domeniul informației și al datelor, comunicarea și colaborarea, crearea de conținuturi digitale, siguranța și soluționarea problemelor în mediul digital.

⁶ [Cadru competențelor digitale pentru cetățeni](#) definește alfabetizarea în domeniul informației și al datelor/ alfabetizarea digitală drept capacitatea de a enunța cu claritate nevoile de informare, de a localiza și a extrage date, informații și conținuturi digitale, de a evalua relevanța sursei și a conținutului acesteia, precum și de a stoca, a gestiona și a organiza datele, informațiile și conținuturile digitale.

pacienților, cât și al cadrelor medico-sanitare, pentru a se garanta continuitatea asistenței medicale și tratamentele sigure, și

- să reexamineze cadrele strategice privind incluziunea digitală pentru a evalua barierele cu care se confruntă romii.

ASIGURAREA JUSTIȚIEI ÎN DOMENIUL MEDIULUI

Discriminarea de mediu⁷ cu care se confruntă numeroase comunități rome este adusă în atenția publicului. Efectele disproporționate ale acestei realități mult timp neglijate au ieșit la lumină în timpul pandemiei de COVID-19, comunitățile marginalizate fiind mult mai expuse riscului de contaminare și altor probleme de sănătate conexe. În combinație cu condițiile de trai necorespunzătoare și cu segregarea, riscurile sanitare au agravat excluziunea socioeconomică a romilor.

Cadrele strategice naționale privind romii ar trebui:

- să recunoască și să combată discriminarea de mediu, în special atunci când afectează comunitățile rome marginalizate din zone segregate (ca expresie a atitudinilor negative față de romi); să promoveze înțelegerea modului în care discriminarea de mediu și lipsa serviciilor de mediu forțează populația romă marginalizată să locuiască în zone cu un mediu degradat;
- să se concentreze asupra accesului la apă, la servicii de salubritate adecvate, la servicii de colectare și gestionare a deșeurilor și să combată segregarea spațială persistentă ca o cauză a discriminării de mediu în domeniile locuințelor și serviciilor esențiale;
- să remedieze problema accesului insuficient al romilor la zone de locuit verzi cu o valoare recreativă;
- să prevină riscurile pentru sănătate legate de mediu și să combată impactul pe care expunerea la poluare și la contaminare îl are asupra sănătății și
- să asigure sănătatea și securitatea în muncă a persoanelor care lucrează în condiții de mediu mai puțin favorabile.

⁷ Discriminarea de mediu este resimțită de romii care trăiesc în așezări segregate, într-un mediu periculos (în apropierea gropilor de gunoi, a zonelor industriale abandonate sau a zonelor expuse la inundații), lipsiți de servicii de bază în materie de mediu, cum ar fi gestionarea apei și a deșeurilor. A se vedea [*Pushed to the wastelands: environmental racism against Roma communities in central and Eastern Europe*](#) („Împinși către depozitele de deșeuri: rasismul de mediu împotriva comunităților rome din Europa Centrală și de Est”). Pentru explicații conceptuale și resurse, a se vedea [site-ul web](#) al Rețelei de justiție în domeniul energiei.

PROMOVAREA ARTEI, A ISTORIEI ȘI A CULTURII ROMILOR (PROMOVAREA UNOR ACȚIUNI DE SENSIBILIZARE CU PRIVIRE LA ISTORIA, ARTA ȘI CULTURA ROMILOR)

Arta, istoria și cultura romilor fac parte integrantă din peisajele noastre europene și naționale. Cu toate acestea, de-a lungul secolelor, reprezentările culturii și ale identității romilor au fost romanțate și reduse la stereotipuri, ceea ce a agravat alienarea comunităților rome în raport cu societățile dominante. Recunoașterea culturală ar trebui să se bazeze pe narațiunile romilor.

Cadrelor strategice naționale privind romii ar trebui:

- să recunoască și să desfășoare acțiuni de sensibilizare privind contribuția artei și a culturii romilor la patrimoniul național și european și să le permită romilor să își asume această contribuție;
- să sprijine platformele care facilitează contactele dintre romi și restul populației la nivel local, prin promovarea artelor, a meșteșugurilor și a culturii tradiționale și moderne ale romilor, precum și a cunoașterii istoriei romilor;
- să promoveze, în colaborare cu operatorii mass-media, activități de sensibilizare în sprijinul unei identități și al unui patrimoniu cultural autoconstruite ale romilor;
- să combată stereotipurile și prejudecățile împotriva romilor;
- să stabilească și să comemoreze data de 2 august drept Ziua Europeană de Comemorare a Holocaustului Romilor, în amintirea victimelor genocidului comis împotriva romilor în timpul celui de Al Doilea Război Mondial;
- să promoveze o abordare integrată a comemorării Holocaustului, amintind victimele rome cu ocazia Zilei Internaționale de Comemorare a Holocaustului (27 ianuarie, ziua eliberării lagărului de concentrare de la Auschwitz-Birkenau);
- să integreze comunitățile rome în discursul cultural național, incluzând arta, istoria și cultura romilor în colecțiile arhivelor naționale, ale muzeelor și ale expozițiilor de artă permanente; să aloce resurse adecvate pentru păstrarea, conservarea și dezvoltarea artei și culturii romilor, inclusiv prin promovarea festivalurilor;
- să includă limba romani și istoria romilor în programele și în manualele școlare, atât pentru elevii romi, cât și pentru cei de alte etnii; să promoveze activitățile multiculturale și campaniile de sensibilizare în școli și
- să ofere posibilități de consolidare a capacității de acțiune a antreprenorilor și a persoanelor de etnie romă care desfășoară activități independente care au afaceri locale ce promovează tradițiile și cultura romilor și să le acorde sprijin.

PROMOVAREA INOVĂRII SOCIALE ȘI A EXPERIMENTĂRII ÎN MATERIE DE POLITICĂ SOCIALĂ

Inovarea socială și experimentarea în materie de politică socială constituie noi abordări din domeniul schimbărilor sociale care cuprind idei, practici și inițiative ce intervin la diversele niveluri ale unui sistem pentru a determina o schimbare profundă și un impact pozitiv durabil. Ca atare, acestea pot fi instrumente importante de promovare a egalității, a incluziunii, a participării și a consolidării capacității de acțiune a romilor.

Politica UE definește „inovarea socială” ca reprezentând activități care au un caracter social atât din punctul de vedere al scopurilor urmărite, cât și al mijloacelor folosite, în special cele referitoare la dezvoltarea și punerea în aplicare de idei noi (privind produse, servicii și modele) care răspund unor nevoi sociale și, în același timp, creează relații sau colaborări sociale noi, fiind astfel benefice pentru societate și stimulând capacitatea acesteia de a acționa⁸. „Experimentarea în materie de politică socială” înseamnă intervenții de politică ce aduc răspunsuri inovatoare la nevoile sociale, puse în aplicare la scară mică și în condiții care asigură posibilitatea de a măsura impactul acestora, înainte de a fi puse în aplicare în alte contexte sau la scară mai mare, dacă rezultatele se dovedesc convingătoare⁹.

Cadrele strategice naționale privind romii ar trebui:

- să sprijine crearea de alianțe naționale pentru învățare și inovare în vederea incluziunii – care să reunească actori din întregul ecosistem (organizații relevante ale practicienilor romi, rețele ale mediului de afaceri/industriei, ale incubatoarelor sociale și ale vectorilor schimbării, ambasade, organizații de cercetare);
- să lanseze procese de co-creare, la care să participe părțile interesate naționale/regionale, precum și organizațiile filantropice și cele cu scop social pentru a identifica nevoile, resursele disponibile și posibilitățile de acțiune comună sistematică (inclusiv cu sprijinul serviciilor de consultanță disponibile ale UE);
- să sprijine incubarea proiectelor orientate spre rezultate care vizează domenii-cheie ale serviciilor sociale (acces la locuințe, la utilități, la infrastructura publică de bază și la servicii etc.);
- să acționeze ca un catalizator al metodelor de lucru adaptate diferitelor teme/sectoare în acest domeniu, încurajând actori-cheie din diferite sectoare (public, privat, civil) să colaboreze și consolidând capacitățile lor de acțiune, precum și să permită acumularea de experiență cu privire la aceste metode de lucru;
- să experimenteze în domeniul politicilor sociale (de exemplu, oferind venituri de bază garantate) pentru a genera modele și a testa mecanisme alternative de acordare a prestațiilor sociale;
- să exploreze mobilizarea capitalului privat și punerea în comun a fondurilor, de exemplu cu organizații filantropice, prin intermediul unor eventuale regimuri de compensare, pentru a răspunde nevoilor nesatisfăcute ale celor mai vulnerabili;
- să exploreze noi modele de servicii sau de prestații, precum și posibilitatea de a le furniza la o scară mai largă, prin intermediul unor parteneriate orientate spre rezultate;
- să sprijine punerea în comun a fondurilor și integrarea finanțării direcționate și flexibile și
- să sprijine înființarea de centre de competență în materie de inovare socială (care să fie sprijinite prin activități transnaționale în cadrul FSE+) și să le mandateze să sprijine nevoile în materie de incluziune ale romilor.

⁸ Cf. Propunerii 2018/0206 COD a Comisiei de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind Fondul social european Plus (FSE+) [[COM\(2018\) 382 final](#)], 30.5.2018, articolul (2) punctul 16.

⁹ *Ibid.*, articolul (2) punctul 17.